מסורת הש"ס

א) תמורה כה:. ב) יבמות עמ., ג) [יבמות פה:], ד) גיטין סה. ערכין כט., ה) [נכמ"ש וסף: כתיב], ו) יבמות פה., ז) [נע"ש וסף: לאדון ישראל], ח) שם עו. [נקמן עד.], ט) [נכמ"ש וסף: לאדון ישראל גנוהה מנכנ], י) זבחים נד: סנהדרין פו., כ) [נדפו"ר שמולין], ל) [דברים כג], מ) [נעיל יד ע"ב], נ) [ויקרא כה. מ. וע"פ ערכין כט ע"א], ס) [נרש"י שבריי"ף וסף: לאדון ישראל], ע) [יבמות סא ע"א, תוד"ה אין זונה], פ) [נקמן עג ע"א], צ) [נרש"י שבריי"ף: לפלוני], ק) [נקמן עד.], ר) [נדפו"ר הוה לשיטתיי ליה. ומלו"ל הוה מלי לשיטתיי ליה], ש) [וע"ע תוס' נעיל טו ע"א ד"ה ואדון הסמיכ], ת) [נלו"ל מן הספולין. וכ"ה ברש"ש שבריי"ף].

תורה אור השלם

1. אם אדניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניה והוא יצא בגפו: שמות כא ד
2. לא יבא ממזר בקהל יי גם דור עשירי לא יבא לו בקהל יי: דברים כג ג
3. נשא את ראש בני קהת מתוך בני לוי למשפחתם לבית אבתם: במדבר ד ב
4. כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריך וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר יי אלהיך בו: דברים יז ח

מוסף רש"י

הולד כמותה. משומרכ, דבריי קיימין. והולד עבד (תמורה כה:). **מאי תלמודא.** קרא משמע טפי כר' יוסי הגלילי, דמשמע דהולדות הולכין אחר האם (שם). **אין עבד עברי נוהג.** דאינו נמכר בזמן הזה (ערכין כט:). **אלא בזמן שהיובל נוהג.** דבעינן ואיש אל משפחתו תשובו (גיטין סה:).

הדרן עלך האומר

שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל. וקמת ועלית אל המקום, שמע מינה אין לך עיר בארץ ישראל שאין יושלים גבוה ממנה (סנהדרין פז:). מכל **שערך** קרי עלייה משם לבית המקדש (זבחים נד:).

עין משפט נר מצוה

קיג א מיי' פ"ז מהל' עבדים הלכה ה טוש"ע י"ד סימן רסז סעיף א:
קיד ב מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הל' ג סמג לאוין קיח טוש"ע אה"ע סימן ד סעיף כ:
קטו ג מיי' פ"א מהל' עבדים הל' י סמג עשין פג טוש"ע י"ד סימן רסז סעיף יד:
קטז ד מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הל' ד סמג לאוין קיח טוש"ע אה"ע סימן ד סעיף כ:
קיז ה מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף יח:
א ו מיי' פ"ט מהל' איסורי ביאה הל' טו טוש"ע אה"ע סימן ח סעיף א:
ב ז מיי' שם הלכה טז טוש"ע שם סעיף ג ג:
ג ח מיי' פט"ו שם הל' לג:
ד ט מיי' שם הלכה יב:
ה י מיי' שם הלכה יג טוש"ע אה"ע סימן ד סעיף לא:

הגהות הב"ח

(א) במשנה אגשא שפחה בנה עבד: (ב) רש"י ד"ה אלא וכו' עמך הס"ד ואמ"כ מ"ה לו. לא יבא לו:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' וא"ל זיל גנוב ואיזדבן בעבד עברי. מה שמקשים העולם ממקרא מלא דאם בגפו יצא בגפו יצא והכא ע"כ לא היה נשוי דאם כן מאי קאמר רבי שמלאי מי אקדימתך אלא ר"ל מקמי שנשא וכפרש"י קושיא זו כתובה על ספר דברי דוד לרע"ז פרשת משפטים והכריח מזה דמה שאמר הפסוק בגפו יצא היינו שאין האדון יכול לנוסו אבל אם הוא רוצה מותר בשפחה וכמ"ש גם המ"ל פ"ג מהל' עבדים הל' ד' בשם הריטב"א ישע"ש ודו"ק:

תוס' ר"י הזקן

אין לו חייס. לעולם לכתחלה מותר, ואפילו הכי ממזרת אין לה תקנה שאם תנשא לעבד אין הבן מתייחס אחריו אלא אחריה ונמצא שהוא ממזר. **אם קדמתיך.** אם הכרתיך קודם שנשאת אשה הייתי משיאך עצה שבניה יהיו כשרים. **לכתחלה.** ממזר בשפחה מותר, היינו שהיה משיאו

אלא אי אמרת דיעבד מאי נינהו. פי' הקונטרס מאי האי דקאמר ליה מיסורא לא הוה מנסיב ליה עלה למיעבד וה"ה נמי כשא"ל זיל גנוב ואיזדבן בעבד עברי דהוה מלי לאקשויי ומי שרי להשיאו עלה לגנוב ולעשות איסורא אלא גמרא פריך שפיר עוי"ל דאי הוה מקשה ליה הכי הוה ר"ליה לשנויי דאמר ליה זיל ומכור עצמך וכו' אליעזר דאמר (לעיל דף יד:) אחד זה ואחד זה רבו מוסר לו שפחה כנענית[ת]:

הדרן עלך האומר

האומר [ס]לשפחתו הרי את בת חורין וולדך עבד הולד כמותה דברי ר' יוסי הגלילי וחכ"א [א]דבריו קיימים משום שנאמר [ו]האשה וילדיה תהיה לאדוניה מאי תלמודא אמר רבא אדרבי יוסי הגלילי: **מתני'** ר' טרפון אומר [ב]יכולין ממזרין ליטהר כיצד ממזר שנשא שפחה [ג] הולד עבד שיחררו נמצא הבן בן חורין [ד]רבי אליעזר אומר הרי זה עבד ממזר: **גמ'** איבעיא להו רבי טרפון לכתחילה קאמר או דיעבד קאמר תא שמע אמרו לו לרבי טרפון טיהרת את הזכרים ולא טיהרת את הנקיבות ואי אמרת לכתחילה קאמר ממזרת נמי תינסיב לעבדא עבד אין לו חיים תא שמע דאושפזיכניה דרבי שמלאי ממזר הוה ואמר ליה אי אקדמתך טהרתינהו לבנך אי אמרת בשלמא לכתחילה שפיר אלא אי אמרת דיעבד מאי ניהו דמנסיב ליה עצה א] ואמר ליה זיל גנוב ואיזדבן בעבד עברי ובשני דר' שמלאי עבד עברי מי הוה והאמר מר [ז]אין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג אלא לאו שמע מינה רבי טרפון לכתחילה קאמר [ד]שמע מינה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון: רבי אליעזר אומר הרי זה עבד ממזר: אמר ר' אלעזר מאי טעמיה דרבי אליעזר דאמר קרא [ח]לו הלך אחר פסולו ורבנן ההוא [ט]בישראל שנשא ממזרת[י] סלקא דעתך אמינא [ל]למשפחותם לבית אבותם כתיב אתא לו אפקיה ורבי אליעזר לאו אע"ג דכתב למשפחותם לבית אבותם אתא לו אפקיה הכא נמי אף ע"ג דכתיב האשה וילדיה תהיה לאדוניה אתא לו אפקיה ורבנן כל ולד במעי שפחה כנענית כולד במעי בהמה דמי:

הדרן עלך האומר

[מ]**עשרה** יוחסים עלו מבבל[נ] כהני לויי ישראלי חללי גירי וחרורי ממזירי נתיני שתוקי ואסופי [ס]כהני לויי וישראלי מותרין לבא זה בזה [ע]חללי גירי וחרורי מותרין לבא זה בזה [פ]גירי וחרורי [צ]ממזירי ונתיני שתוקי ואסופי כולם מותרין לבא זה בזה ואלו הם שתוקי [ק]כל שהוא מכיר את אמו ואינו מכיר את אביו [ר]אסופי כל שנאסף מן השוק ואינו מכיר לא את אביו ולא אמו אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי: **גמ'** עשרה יוחסים עלו מבבל: מאי אירייא דתני עלו מבבל ניתני הלכו לארץ ישראל מילתא אגב אורחיה קמ"ל[ש] [ת]כדתניא [א]וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך מלמד שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל וארץ ישראל גבוה מכל הארצות בשלמא בית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל היינו דכתיב דברי עצמו[ב] ולהכי נקט זיל גנוב. והוא הדין נמי מצי לאקשויי מי שרי לאנסובי עצה למגנב, אלא דהוה מתרץ ליה דס"ל כר' אליעזר דאמר [שם] אפילו מוכר עצמו רבו מוסר לו שפחה כנענית. והאמר מר. במסכת ערכין [כט, א]. **אין דין** עבד עברי נוהג [אלא בזמן שהיובל יעבוד עמך [ויקרא כה, מ]. הלכה כרבי טרפון. דממזר נושא שפחה אפילו לכתחילה דאפילו איסורא דרבנן ליכא שלא גזרו על השפחה לממזר מפני תקנת בניו. סליק **פירקא. מתני'**. עשרה יוחסין עלו. כשעלו (לגולה) [בני הגולה]. חללי. כהנים שנולדו מן ב)הפסולות לכהונה. חרורי. משוחררים. נתיני. גבעונים שמלו בימי יהושע ואמרינן ביבמות [עח, ב] דדוד גזר עליהם. **לבא.** כהני לויי וישראלי מותרים לשאת זה את זה. אבל חללה היא בלאו לכהן וגיורת ומשוחררת ספק זונות נינהו. גרי. קסבר לא אקרו קהל.

אלא אי אמרת דיעבד מאי נינהו. פי' הקונטרס מאי האי דקאמר ליה מיסורא לא הוה מנסיב ליה עלה למיעבד וה"ה נמי כשא"ל זיל גנוב ואיזדבן בעבד עברי דהוה מלי לאקשויי ומי שרי להשיאו עלה לגנוב ולעשות איסורא אלא גמרא פריך שפיר עוי"ל דאי הוה מקשה ליה הכי הוה ר"ליה לשנויי דאמר ליה זיל ומכור עצמך וכו' אליעזר דאמר (לעיל דף יד:) אחד זה ואחד זה רבו מוסר לו שפחה כנענית[ת]:

הדרן עלך האומר

מתני' ר' טרפון אומר: **כיצד ממזר שנשא שפחה.** הולד עבד שיחררו נמצא הבן בן חורין. **רבי אליעזר אומר הרי זה עבד ממזר.** איבעיא להו רבי טרפון לכתחילה קאמר או דיעבד קאמר תא שמע אמרו לו לרבי טרפון טיהרת את הזכרים ולא טיהרת את הנקיבות ואי אמרת לכתחילה קאמר ממזרת נמי תינסיב לעבדא עבד אין לו חיים תא שמע דאושפזיכניה דרבי שמלאי ממזר הוה ואמר ליה אי אקדמתך טהרתינהו לבנך אי אמרת בשלמא לכתחילה שפיר אלא אי אמרת דיעבד מאי ניהו דמנסיב ליה עצה א] ואמר ליה זיל גנוב ואיזדבן בעבד עברי ובשני דר' שמלאי עבד עברי מי הוה והאמר מר [ז]אין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג אלא לאו שמע מינה רבי טרפון לכתחילה קאמר [ד]שמע מינה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון: רבי אליעזר אומר הרי זה עבד ממזר: אמר ר' אלעזר מאי טעמיה דרבי אליעזר דאמר קרא [ח]לו הלך אחר פסולו ורבנן ההוא [ט]בישראל שנשא ממזרת[י] סלקא דעתך אמינא [ל]למשפחותם לבית אבותם כתיב אתא לו אפקיה ורבי אליעזר לאו אע"ג דכתב למשפחותם לבית אבותם אתא לו אפקיה הכא נמי אף ע"ג דכתיב האשה וילדיה תהיה לאדוניה אתא לו אפקיה ורבנן כל ולד במעי שפחה כנענית כולד במעי בהמה דמי:

הדרן עלך האומר

[מ]**עשרה יוחסים עלו מבבל.** כהני לויי ישראלי חללי גירי וחרורי ממזירי נתיני שתוקי ואסופי [ס]כהני לויי וישראלי מותרין לבא זה בזה [ע]חללי גירי וחרורי מותרין לבא זה בזה [פ]גירי וחרורי [צ]ממזירי ונתיני שתוקי ואסופי כולם מותרין לבא זה בזה ואלו הם שתוקי [ק]כל שהוא מכיר את אמו ואינו מכיר את אביו [ר]אסופי כל שנאסף מן השוק ואינו מכיר לא את אביו ולא אמו אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי: **גמ'** עשרה יוחסים עלו מבבל: מאי אירייא דתני עלו מבבל ניתני הלכו לארץ ישראל מילתא אגב אורחיה קמ"ל[ש] [ת]כדתניא [א]וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך מלמד שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל וארץ ישראל גבוה מכל הארצות בשלמא בית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל היינו דכתיב דברי

מוסך דהכי משמע דור עשירי לא יבא אפילו אין בו לד ממזרות אלא מאותו: **כולד במעי בהמה דמי.** שאין מתייחס אחר אביו כלל:

הדרן עלך האומר

עשרה יוחסין עלו מבבל. כשעלו בני הגולה. ובגמרא מפרש לה דאשמועינן שמשפחות שבבבל מיוחסות הן שהפרש עזרא כל הפסולין משם והוליכן עמו[ב]: **חללין.** כהנים חללין שנולדו מפסולי כהונה: **וחרורי.** משוחררי: **נתיני.** גבעונים שמלו בימי יהושע ומרגילין ביבמות (דף עח:) דוד גזר עליהם: **שתוקי ואסופי.** מפרש להו ואזיל איזהו שתוקי כו': **לויי וישראלי חללי גירי וחרורי מותרים לבא זה בזה.** אבל כהנים בחללי גירי וחרורי לא שחללה בלאו וגיורת ומשוחררת בחזקת זונה[ש]: **גירי וחרורי ממזרים לבא זה בזה.** דקסבר קהל גרים לא מיקרי קהל[ת] ולא הוזהרו ממזרים לבא בקהל גרים אבל לויים ישראלים בממזרי לא ושתוקי ואסופי ספק ממזרים הם ומותרים להתערב בממזרים כדאמר בגמרא (לקמן דף עג.) בקהל ודאי הוא דלא יבא בקהל ספק יבא: **ואינו מכיר אם אביו.** וכשקורא [ג]פלוני אבא אמו משתקתו: **בדוקי.** בגמרא[ח] מפרש ליה: **גמ' מילתא אגב אורחיה קא משמע לן.** על פי דרכו שהיה הולך ומדבר דבריו ליוחסין השמיענו ולמדנו דבר חדש בלישנא דנקט ולמדנו עוד ממנו דל"י גבוה מבבל: **כשלמא בית המקדש גבוה.** דשמעת מינה דהא בארץ ישראל משמעי קרא: דברי

לישא שפחה וישחרר הבנים. אלא אי אמרת. טעמא דרבי טרפון דיעבד, אבל לכתחלה אסור, ודאי רבי שמלאי לא משיאו עצה שיגנוב ועבד עברי שמכרוהו ב"ד מותר בשפחה ולא מוכר עצמו [לעיל יד. כ], ולהכי נקט זיל גנוב. והוא הדין דמצי לאקשויי מי שרי לאנסובי עצה למגנב, אלא דהוה מתרץ ליה דס"ל כר' אליעזר דאמר [שם] אפילו מוכר עצמו רבו מוסר לו שפחה כנענית. והאמר מר. במסכת ערכין [כט, א]. **אין דין** עבד עברי נוהג [אלא בזמן שהיובל יעבוד עמך [ויקרא כה, מ]. הלכה כרבי טרפון. דממזר נושא שפחה אפילו לכתחלה דאפילו איסורא דרבנן ליכא שלא גזרו על השפחה לממזר מפני תקנת בניו. סליק **פירקא. מתני'**. עשרה יוחסין עלו. כשעלו (לגולה) [בני הגולה]. חללי. כהנים שנולדו מן ב)הפסולות לכהונה. חרורי. משוחררים. נתיני. גבעונים שמלו בימי יהושע ואמרינן ביבמות [עח, ב] דדוד גזר עליהם. **לבא.** כהני לויי וישראלי מותרים לשאת זה את זה. אבל חללה היא בלאו לכהן וגיורת ומשוחררת ספק זונות נינהו. גרי. קסבר לא אקרו קהל.

ומבני לוי **לא מצאתי שם.** וש"ת והא אמרי' במתניתין עשרה יוחסין עלו מבבל וקא חשיב לוי ושם לומר דכל הלוים שעלו עמו היו קצוצי בהונות ואינם ראויים לשורר שירה של דוכן[6]: **שאני** התם דריש חזקתייהו. פי' בקונטרס במה שאין אוכלין בקדשים ולא נהירא דמכל מקום איכא למיחש דלמא אתו לאסוקינהו מתרומה לקדשים ומקדשים ליוחסין ונראה לפרש דריש חזקתייהו לפי שבקשו כתב יחוסם ולא מצאו[א]:

[**ואלא** מאי גדולה חזקה. ב)בשלמא למ"ד אין מעלין היינו גדולה חזקה דאף ע"ג דהוי לן למיגזר דילמא אתי לאסוקינהו ליוחסין דהא לית ליה ג)ריש חזקתייהו אפ"ה לא גזרי' אלא למ"ד מעלין דאית ליה סברא דריש חזקתייהו אתי גדולה חזקה הא דלא גזרינן הכא משום דריש חזקתייהו. ת"י]: אין

[1]דברי ריבות בשעריך וקמת ועלית אלא ארץ ישראל גבוה מכל ארצות מנלן דכתיב [2]לכן הנה ימים באים נאם ה' [6]לא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את [3]בני ישראל מארץ [4]צפון ומכל הארצות אשר הדחתים שם מאי איריא דתני עלו מבבל נתני עלו לארץ ישראל מסייע ליה לרבי אלעזר דאמר [7]ר' אלעזר לא עלה עזרא מבבל עד שעשאה כסולת נקיה ועלה איתמר אביי אמר עלו מאיליהם תנן ורבא אמר העלום תנן וקמיפלגי בדרבי אלעזר דאמר רבי אלעזר לא עלה עזרא מבבל עד שעשאה כסולת נקיה ועלה אביי לית ליה דרבי אלעזר רבא אית ליה דרבי אלעזר איבעית אימא דכולי עלמא אית להו דרבי אלעזר והכא בהא קא מיפלגי מר סבר אפרושי אפרושינהו ומנפשייהו סליקו ומר סבר בעל כרחייהו אסוקינהו בשלמא למאן דאמר עלו היינו דאמר רב יהודה אמר שמואל [5]כל ארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל אלא למ"ד העלום מידע ידעינהו נהי דידעי לההוא דרא לדרא אחריני לא ידעי [9]בשלמא למאן דאמר עלו היינו דכתיב [3]ואקבצם אל הנהר הבא [7]על אחוה ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם ובכהנים ומבני לוי לא מצאתי שם אלא למאן דאמר העלום הא מיזהר זהירי נהי דאיזהור בפסולים בכשירים לא איזדהור: כהני לויי וישראלי: מנלן דסליקו דכתיב [4]וישבו הכהנים והלוים ומן העם והמשוררים והשוערים והנתינים בעריהם וכל ישראל בעריהם: [8]חללי גירי וחרורי: חללי מנלן [9]דתניא ר' יוסי אומר גדולה חזקה שנא' [5]ומבני הכהנים בני הקוץ בני ברזילי אשר לקח מבנות ברזילי הגלעדי אשה ויקרא על שמם אלה בקשו כתבם המתיחשים ולא נמצאו ויגואלו מן הכהונה ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמוד [7]כהן לאורים ותומים [8]ותומים ואמר להם הרי אתם בחזקתכם כמה הייתם אוכלים בגולה בקדשי הגבול אף כאן[9] נמי בקדשי הגבול ולמאן דאמר [10]מעלים מתרומה ליוחסין הני דאכול בתרומה אתו לאסוקינהו שאני התם דריש חזקתייהו ואלא מאי גדולה חזקה דמעיקרא אכול בתרומה דרבנן ולבסוף אכול בתרומה דאורייתא ואיבעית אימא לעולם השתא נמי בדרבנן אכול בדאורייתא לא אכול [2]וכי מסקינן מתרומה ליוחסין מדאורייתא מדרבנן לא מסקינן אי הכי מאי גדולה חזקה דמעיקרא ליכא למיגזר משום תרומה דאורייתא לבסוף אף ע"ג דאיכא למיגזר משום תרומה דאורייתא בדרבנן אכול בדאורייתא לא אכול והכתיב ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים בקדש הקדשים הוא דלא יאכל הא כל מידי ניכול הכי קאמר לא מידי דמיקרי קדש ולא מידי דמיקרי קדשים לא מידי דמיקרי קדש דכתיב [6]וכל זר לא יאכל קדש ולא מידי דמיקרי קדשים דאמר קרא [7]ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל [10]ואמר מר [2]במורם מן הקדשים לא

[1]דברי ריבות בשעריך וקמת ועלית אלא ארץ ישראל גבוה מכל ארצות מנלן דכתיב [2]לכן הנה ימים באים נאם ה' [6]לא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את [3]בני ישראל מארץ [4]צפון ומכל הארצות אשר הדחתים שם מאי איריא דתני עלו מבבל נתני עלו לארץ ישראל מסייע ליה לרבי אלעזר דאמר [7]ר' אלעזר לא עלה עזרא מבבל עד שעשאה כסולת נקיה ועלה

דברי ריבות בשעריך וקמת ועלית וגו'. מכאן שהמקדש גבוה מכל ארץ ישראל דכל דדליה סתם [3]וכתב ועלית: **אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל מארץ צפון.** דהיינו בבל ומכל הארצות אשר הדחתים שם וכתיב אשר העלה: **מסייע ליה לרבי אלעזר.** דנקט תנא דידן ליישבא [4]ימירא לאשמועינן שכל עצמו של עזרא לנקות את בבל נתכוון לפי שראה אותם שנתערבו בהן ורואה שהיו חכמי הדור עולין עמו ואין עוד בבבל שיתעסק לבדוק בהן לייחסן עמד והפרישם פסוליהן והוליכן עמו והדור שראו הפרשתם הכירו בהם ולא משום שיתערבו בהן אלו הפסולין העולים ולדורות הבאים נמי כיון דאמר מר (לקמן דף עו:) לשכת הגזית היתה שם ששם היו יושבים מייחסי כהונה ולויה בכל יום ויזהר זהירי בפסולי: **העלום.** על כרחם: **אפרושי אפרושינהו.** ומתוך שהופרשו הכירו בהם אנשי מקומם וידעו שלא יתערבו עוד בהם: **ומנפשייהו סליקו.** לארץ ישראל שלא ירגישו בהם: **בשלמא למ"ד.** שעלו מאליהם ולא הכירו בהם העולים עמהם כל כך היינו דארץ ישראל עשה לבבל ספק יחוס הוא אלא בבל שנעשית בבל כסולת נקיה ובני ארץ ישראל לא הכירום כל כך ויש שנדבקו עמהם: **עיסה.** ספק עירובין כעיסה זו שמערבין בה שאור מיס וקמח מלח וסוכין: **כל הארצות עיסה.** פסולת אבל ארץ ישראל לפי שבני ארץ ישראל עסוקין לבדוק ביוחסים לפי שהכהנים מלויים שם: **וארץ ישראל עיסה לבבל.** שעזרא הפרישם [5]ויצא משם: **אלא למ"ד העלום תנן.** הואיל ובעל כרחם העלום עם אלו יצא קול פסול עליהם והכל ידעו בפסולן וזנחום בהם כל העולים: **ואכיר בעם.** מי היה ומי לא היה ש"מ לא ידע עזרא מי עלה עמו ומי לא עלה עמו וסבור שהיו שם לוים כשרים ולא מצא לוויים לעבודה אלא מאותן שקצצו בהונות ידיהם בשעיניהם ואמרו אין נשיר את שיר ה' וגו' במזמור על נהרות בבל (תהלים קלז) שאמר להם נבוכד נצר שירו לנו משיר ציון עמדו וקצצו בהונות ידיהם בשעיניהם ואמרו לו אין נשיר את שיר ה' על אדמת נכר לא נשיר לא נאמר אלא אין נשיר אין לנו במה לנשמש בעימי הכנורות[6] מאותן עלו ומן הכשרים לא מצא לפי שהיו יושבים בבבל בשלוה והעולים

לא יאכל קדש. בתרומה משמעי, דכתיב בפרשה לעיל מיניה ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים ואוקמינן בתרומה, דגזר: ריחוצה לארץ. תרומת הארץ. לא אכול. אלא בתרומה דרבנן כגון תרומת פירות וירק. תרומה דאורייתא. דתרוכ ז חוצה לארץ. תרומה דאורייתא. ומאי מקדש הקדשים דמשמע הא לשאר מילי אכול. ה"ק לא במידי דאיקרי קדש. דכתיב זר לא יאכל קדש. קדשים דרבנן*.

*אול צ"ל דלא אכלי רק קדשים דרבנן (ד"ז).

ביוסף ז תחת בעלה ישראל, כדמשמע קרא ובא כהן כי מהיה לאיש זר כו' דהא אוקימנא דאתי קרא בפרק אלמנה (קח.) בנבעלה לפסול לה, כגון נתין וממזר ומזלת שפסול עולמית, והכהת דמנבעלת לזר דלא אתלה מושבה אל בית אביה ילפינן, מכלל דמעיקרא לא אתלה, ומילה ה דרב חסדא מבתרומת נפקא, דא"כ דטולה קרא לנבעלה לפסול לה אתא, ליכתוב בקדשים לא אתא, מאי בתרומת, ש"מ הכי קאמר יש לך אחרת שאוכלת בקדשים כגון תרומה ואינה אוכלת במורם, ואיהו זו מוזרת, דסמיך לה ובא כהן כי מהיה לאלמנה, והכי תרוצא דאתי בעלה לאתי מילתא בפרק אלמנה (יבמות פז).

עין משפט נר מצוה

ו א ב מיי' פ"ב מהל' מיסורי ביאה הל' ד:

ז ג מיי' פ"ו מהלכות תרומות הלכה ז:

תורה אור השלם

1. כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָבָר לְמִשְׁפַּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לְנֶגַע דִּבְרֵי רִיבֹת בִּשְׁעָרֶיךָ וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: דברים יז ח
2. לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם יְיָ וְלֹא יֵאָמְרוּ עוֹד חַי יְיָ אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: כִּי אִם חַי יְיָ אֲשֶׁר הֶעֱלָה וַאֲשֶׁר הֵבִיא אֶת זֶרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צָפוֹנָה וּמִכֹּל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדַּחְתִּים שָׁם וְיָשְׁבוּ עַל אַדְמָתָם: ירמיהו כג ז - ח
3. וָאֶקְבְּצֵם אֶל הַנָּהָר הַבָּא אֶל אַהֲוָא וּנְחַנֻּה שָׁם יָמִים שְׁלֹשָׁה וָאֶבִינָה בָּעָם וּבַכֹּהֲנִים וּמִבְּנֵי לֵוִי לֹא מָצָאתִי שָׁם: עזרא ח טו
4. וַיֵּשְׁבוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְּוִיִּם וּמִן הָעָם וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַשּׁוֹעֲרִים וְהַנְּתִינִים בְּעָרֵיהֶם וְכָל יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵיהֶם: עזרא ב ע
5. וּמִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים בְּנֵי חֲבָיָה בְּנֵי הַקּוֹץ בְּנֵי בַרְזִלַּי אֲשֶׁר לָקַח מִבְּנוֹת בַּרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי אִשָּׁה וַיִּקָּרֵא עַל שְׁמָם: אֵלֶּה בִּקְשׁוּ כְתָבָם הַמִּתְיַחֲשִׁים וְלֹא נִמְצָאוּ וַיִּגֹּאֲלוּ מִן הַכְּהֻנָּה: וַיֹּאמֶר הַתִּרְשָׁתָא לָהֶם אֲשֶׁר לֹא יֹאכְלוּ מִקֹּדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים עַד עֲמֹד כֹּהֵן לְאוּרִים וּלְתֻמִּים: עזרא ב סא - סג
6. וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשַׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ: ויקרא כב י
7. וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הִוא בִּתְרוּמַת הַקֳּדָשִׁים לֹא תֹאכֵל: ויקרא כב יב

הגהות הב"ח

(ז) רש"י ד"ה עד עמוד וכו' דלויים ותומים. נ"ב עי' בסוגיא דף מח ע"ב:

מוסף תוספות

א. שכיון שאבד כתב היחוס שלו ס נודע פסולם לכל וקלא איה להו וליכא למיחש בהו. ריטב"א.

תוס' ר"י הזקן

גמ'. גדולה חזקה. כלומר ראוי לסמוך עליה. **כתבם המתיחסים.** כתב היחס. **התרשתא.** הוא נחמיה כן חכל ה. ובתלמוד ירושלמי נמצ' על שם שהיה משקה למל' התירו לו יינם של עובי' כוכבים לשתות לכך נקרא התרשתא. עד עמוד הכה. כלומר עד שיתברר. דאורים ותומים לא היו בבית שני. בקדשי הגבול. תרומה. ויגאלו. ריחחלצו מן הכהונה. והיינו חללין. ליוחסין. דנושא כהן בתר, וכיון שראו אותם אוכלים בתרומה ישא כהן בתם ונמצא שנושא בת חלל ריש חזקייהו. פיר"ש דשא' כהנים אוכלים בקדשי המק' ש והם אינם אוכלים. ודע' ר שלא מצאו כתב יחוס ז כמו שכתבנו בכתובות פרק האשה. תרומה דרבנן.

מסורת הש"ס

ה) [צ"ל ולא יאמרו], ב) [צ"ל זרע בית], ג) [צ"ל לפונה], ד) [לקמן עח.], ה) [כתובות קיח. לקמן עח.], ו) יומא פו:, ז) [צ"ל אל אהוא], ח) [מהרש"ל מוחק כל הפיסקא], ט) כתובות כד:, י) [בדפו"ר: הכהן, ועי' רש"ס], כ) [צ"ל ולתומים], ל) [בכת"י נוסף: אכלו], מ) יומא סח: פז. כתובות כה., נ) [בע"י: דמכל דדליה סתם כתיב ועלית], ס) [יומא"ר מיומר. רש"ס], ע) [בדפו"י: ולא], פ) [מהרש הבלים מומוזל קלו, ע"ש], צ) [בדפו"י: סניבוחיסהם], ק) [מומיה ת, ט], ר) [בפיקרין ה"ח], ש) [ויקרא כב], ת) [יומא עד ע"ב], א) [וש"ע חוס' יומא פו ע"ב ד"ה ומבני], ב) [מהרש"ל: דבשלמא], ג) [מהרש"ל: דריש],

מוסף רש"י

אשר העלה וגו' ומכל הארצות אשר הדחתים שם. ויאבו על אדמתם. שמע מינה לאדמתם גבוה מכל הארצות, דכתיב העלה (סנהדרין פז:). **כל הארצות עיסה לארץ ישראל.** כל הארצות הרי הן אצל בבל כעיסה המעורבת, שאין ניכר בה מה בתוכה, כך כל המשפחות ספק (כתובות קיא:). כעיסה שהיא מעורבת, ונשם ר' משה מרומ"ט שנעמני עיסה כפסולת עניים שנמצאת משקה שלהם (לקמן עא.). **גדולה חזקה.** שאין ב"ד יכולין להוציא דבר מחזקתו (כתובות כד:). **בקשו כתבם המתיחשים.** שיהו הכהנים כשרים, לפי שהתחתנו הכהנים בגוזי הארץ וילדו להם בנים כדכתיב בספר עזרא, והם תלויים, הוצרכו העולים בגולה להחייחם כשעלו מן הגולה לשרת בבנין שני (שם). ויגואלו. נפסלו מלבון (מלאכי ג) לחם מגואל (כתובות שם). **התרשתא.** הוא נחמיה בן חכליה וכן כתוב בספר עזרא (שם. ועי' נחמיה ח). **עד עמוד כהן לאורים ותומים.** כלומר שאומר לחכיו עד שיבא המשיח, לאורים ותומים לא הוו במקדש שני כדאמריגן בפרק יומא (כתובות שם. ועי' תוספות חח:). **מקדש הקדשים.** דוקא מקדשי המקדש פסליהו אבל תרומה שהיו רגילין בה בגולה לא אסר עליהו משום דהוחזקו בה (כתובות שם). **בקדשי הגבול.** תרומה, שהיא מיוחדת בגבולין חוץ למקדש ולירושלים (שם). מאי גדולה חזקה. דקאמר ר' יוסי, למה לנו לחוש להפסדת חזקתם כי מה יש לחוש לבעלה (שם כה:). בתרומה דרבנן. שהרי בגולה היו שלחן בה תרומה מן התורה, דכל מלוה שהיא תלויה בארץ אינה נוהגת אלא בארץ (שם). **השתא נמי בדרבנן אכול.** תרומת פירות האילן וירק, בדאורייתא. דגן תירוש ויצהר, לא אכול. ומשום הכי לא קשיא למ"ד מעלין מתרומה ליוחסין, דמי מסקינן ליוחסין מתרומה לאוסיהא כו' (שם). **דאיכא למיגזר משום תרומה דאורייתא.** שהרי לארץ בחו ומצויה שם תרומה גמורה דאוכלים אותה, מה שלא היה מצוי להם בגולה ויש לחוש כן יאכלים בה (שם). **לא מידי דמיקרי קדש.** וסייגי תרומה (שם). **דכתיב וכל זר** לא יאכל קדש. בתרומה משמעי, דכתיב בפרשה לעיל מיניה ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים ואוקמינן בתרומה, דגזר: ריחוצה לארץ. תרומה דאורייתא. לא אכול. אלא בתרומה דרבנן כגון תרומת פירות וירק. תרומה דאורייתא. דגן תירוש ויצהר. ומאי מקדש הקדשים דמשמע הא לשאר מילי אכול. ה"ק לא במידי דאיקרי קדש. דכתיב זר לא יאכל קדש. קדשים דרבנן*.

*אול צ"ל דלא אכלי רק קדשים דרבנן (ד"ז).

ביוסף ז תחת בעלה ישראל, כדמשמע קרא ובא כהן כי מהיה לאיש זר כו' דהא אוקימנא דאתי קרא בפרק אלמנה (קח.) בנבעלה לפסול לה, כגון נתין וממזר ומזלת שפסול עולמית, והכהת דמנבעלת לזר דלא אתלה מושבה אל בית אביה ילפינן, מכלל דמעיקרא לא אתלה, ומילה ה דרב חסדא מבתרומת נפקא, דא"כ דטולה קרא לנבעלה לפסול לה אתא, ליכתוב בקדשים לא אתא, מאי בתרומת, ש"מ הכי קאמר יש לך אחרת שאוכלת בקדשים כגון תרומה ואינה אוכלת במורם, ואיהו זו מוזרת, דסמיך לה ובא כהן כי מהיה לאלמנה, והכי תרוצא דאתי בעלה לאתי מילתא בפרק אלמנה (יבמות פז).

לא תאכל. ואפילו זרע אין לה ושבה אל בית אביה[ה] מוזרת לתרומה ואינה מוזרת לחזה ושוקי[ו]: **לשכניה כן ארש.** ישראל היה: **ופו ממאי דהוו להו בני.** לטוביה ולבנו מנשים הללו מבת שכניה ומבת משלם: **ופו.** אפי' היו להם ממאי דמבבל עלו אותם נשים ובניהם דילמא בארץ ישראל נותרו בימי גדליה אותם שכניה ומשלם ושם נשאו טוביה ובנו את בנותיהם [ז](ולא יכלו להגיד בית אבותם וזרעם אם מישראל הם היינו שתוקי ואסופי): **למעשה סדום.** שהיו מגלי עריות וכתיב (בראשית יג) רעים וחטאים רעים בגופם וחטאים בממונם ואמרינן בחלק (סנהדרין דף קט:) דמחי לאתתא דחבריה ומפילה מ"ל תהוי גבן עד דמעברא [ח]הרי ממזרים לגבי ישראל: **תרשא.** לשון מחריש[ט]: **בית אבותם.** אביו: **וזרעם.** אמו: **זה אסופי.** דאילו שתוקי מכיר להודיע אמו שהיא מישראל והכא לא ידעו אם מישראל הם: **אמר אדון.** מסרס המקרא ודריש אדון כמו אדון אימר כמו אמר: **אדון.** הקב"ה: **כברוב.** קדושים כברובי הקדש כחיות הקדש דכתיב ביה (יחזקאל י) פני הכרוב: **כנמר.** כחיה זו שאינה מקפדת בזוג חבירתה: **כאילו תרשו כו'.** משום דלא יכלו להגיד יחוסם קרי להו תל מלח. תרשא לשון חורש: **בנים זריס.** מאשה פסולה לו ולשם ממון נסבה כדמסיים קרא יאכלם חדש את חלקיהם ממון שנשאה לשמו יאכלם בחדש אחד: **ושמא תאמר חלקו.** כגון נכסי לאן ברזל: **ולא חלקה.** כגון נכסי מלוג דהיא לאו איסורא עבדא שחזרה ליגשא למיוחס: **שאינה הוגנת.** פסולה לו: **כופתו.** הלוקה כב"ד כופתין שתי ידיו על העמוד במסכת מכות (דף כב:). כופתו קושרו: **רוצעו.** מלקיהו בלצועה: **ועל כלם.** כהנים לויים וישראלים: **אליהו כופה.** מאי דקאמר ואזיל אוי לו לפוסל זרעו ולפוגם את משפחתו כגון שנשא אשה שאינה הוגנת לו. [ט](האי אליהו לאו אליהו דכתיב במקרא הוא דא"כ מקמי דהוה אתי מאן כפתיה אלא שם מלאך הוא שהוא סופר למעלה): **כל הפוסל.** מגדף תמיד את המשפחות הוא עצמו פסול. ואינו מדבר בשבח [י]לעולם אין דרכו של פסול לדבר בשבח הבריות לעולם: **נטר עד דשקיל שמעיה דרב יהודה.** המתן עד שיטול שלוחו של רב יהודה שעומד כאן ליטול: **בר שויסקל.** לשון גנאי גרגרן אוכל שויסקי אלי כדאמר בפסחים (דף לו.) באימורי פסח מגריס מאן ליטא לן דלא שויסקי עבדינהו בשם רבינו הלוי: **שמתיה.** כדאשכחן דמנדים לכבוד הרב במועד קטן (דף טו.): **אמרו ליה.** לרב יהודה רגיל ההוא גברא דקרי לאינשי עבדי: **לקמיה דרב הונא.** לימלך בו אם יש לו ליתן לפני רב נחמן: **לא מיבעי לך למיזל.** לפני רב נחמן שאתה גדול ממנו ואתה רשאי בפומבדיתא. ורב נחמן רשאי בנהרדעא ודיין לרשאי גלותא ואתניה דבי נשיאה כדאמרינן בהעור והרוטב (חולין דף קכד.) משום דרב נחמן חתני' דבי נשיאה הוא מזלזל בשמעתיה דר' יוחנן: **יקרא דבי נשיאה.** שהוא חתן הנשיא: **אסור לעשות מלאכה בפני שלשה.** שגנאי הוא ושפלות לדור שכפופים לזה שאין לו מי שיעשה מלאכתו: **דנונדריפא.** היינו מעקה באחד הלשונות: **מי סני.** כלומר מכוער ושנוי לשון תורה ולשון אחר בני אדם שאתה מדבר בעמקי שפה. ומתכוין היה רב יהודה לתופסו בדבריו [יא](לקנטרו להודיעו שלא היה לו להנשא עליו להזמינו לפניו): **אקרפיטא.** ספסל: **תילתא ברמות רוחא.** מתוך שפלים רוחו גסה הוא משנה בדיבורו: **אגבנא.** כוס שהוא רביעית והיו רגילין לשתות כוס אחד ממשקה העשוי לשתותו שחרית וקוריהו אספרגוס במסכת ברכות (דף נא.): **אגפך.** כוס של רביעית ולשון אגפך היה שגור בפיהם: **תיפי דונג.** מבא בתי שכך שמה: **אין משתמשין באשה.** שלא ילמדנה להיות רגילה בין האנשים: **קטנה היא.** רב נחמן קאמר לה: **לילתא.** שם אשתו: **קול באשה ערוה.** שנאמר[יב] השמיעני את קולך ואם אשאל בשלומה תשיבני: **אמר ליה רב נחמן אפשר.** לשלוח לה שאילת שלום ע"י שליח:

אין

א) [נכתב"י: וקסבר], **ב)** [נעיל קם ע"ב ע"ש], **ג)** [נכתב"י: כר רב הונא], **ד)** מס' ד"א פ"ח, **ה)** [בשאלתות סימן מ"ח פ' ואלא אימא תניא נמי הכי על כולם וכו'], **ו)** [נכתב"י וע"י נוסף: שכל הנשא אשה שאינה הוגנת לו], **ז)** [נכתב"י וע"י נוסף: אפיק שיפורי ושמתיה אמרו ליה רגיל וכו'], **ח)** [עי' נעיל כח ע"ח], **ט)** [רש"ל מוחק מחזל], **י)** [נכתב"י וע"י: ליתיב], **כ)** [נע"י הגי' אינטבא לאמור רבנן לו לפסול דאמרי אינשי], **ל)** [ל"ל דיקק כ"ח בשאלתות], **מ)** לקמן פח:, **נ)** נרכות כד., **ס)** [ויקרא כב, יג], **ע)** [ויומות סח ע"ב], **פ)** רש"ח מ"ז, **צ)** [ברש"י שבע"י: והון], **ק)** [ברש"י שבע"י: מחריסין], **ר)** רש"ל מ"ז [ברש"ל שלפני דפוס קראקא ראיתי דאלרבה שהוא מקיים וכתב דכן ל"ל ברש"י], **ש)** [ברש"י שבע"י: של עולם], **ת)** [ברש"י שבע"י: ולקנטרו וכו' להתנשא עליו], **א)** [שיר השירים כ].

הגהות הגר"א

[א] גם' ולנושא אשה שאינה הוגנת לו (אליהו כופתו והקב"ה רוצעו) תמ"מ וע"ב בע"י ל"ג לה: **[ב]** שם ואינו מדבר בשבחו של עולם כל"ל:

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הל"ג טוש"ע אה"ע סי' ד וסעי' ה וסעי' יט:

ט ב טוש"ע אה"ע סי' ב סעי' ל בהג"ה:

י ג ד מיי' פי"ט מהל' איסורי ביאה הל"ז טוש"ע אה"ע סי' ב סעיף ג:

יא ה טוש"ע חו"מ סי' ז סעי' ו וסי' קכד:

יב ו מיי' פכ"ה מהל' סנהדרין הל"ד סמג לאוין רס טוש"ע חו"מ סי' מ סעי' ד:

יג ז מיי' פכ"ל מהל' איסורי ביאה הל"ה סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סי' כא סעי' ה:

יד ח מיי' שם הל' ב טוש"ע חו"מ סי' עה סעי' ג:

תורה אור השלם

1. וְיֹאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל הַשְּׁבִים מִהַגּוֹלָה וְכָל הַנִּבְדָּל מִטֻּמְאַת גּוֹיֵי הָאָרֶץ אֵלֵהֶם לִדְרֹשׁ לְיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
עזרא ו כא

2. וַיִּשְׁמַע סַנְבַלַּט הַחֹרֹנִי וְטוֹבִיָּה הָעֶבֶד הָעַמֹּנִי וַיֵּרַע לָהֶם רָעָה גְּדֹלָה אֲשֶׁר בָּא אָדָם לְבַקֵּשׁ טוֹבָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
נחמיה ב י

3. כִּי רַבִּים בִּיהוּדָה בַּעֲלֵי שְׁבוּעָה לוֹ כִּי חָתָן הוּא לְשְׁכַנְיָה בֶן אָרַח וִיהוֹחָנָן בְּנוֹ לָקַח אֶת בַּת מְשֻׁלָּם בֶּן בֶּרֶכְיָה:
נחמיה ו יח

4. וְאֵלֶּה הָעִלּוּם מִתַּל מֶלַח תַּל חַרְשָׁא כְּרוּב אַדּוֹן וְאִמֵּר וְלֹא יָכְלוּ לְהַגִּיד בֵּית אֲבוֹתָם וְזַרְעָם אִם מִישְׂרָאֵל הֵם:
נחמיה ז סא

5. כִּיֵּי בָגְדוּ כִּי בָנִים זָרִים יָלָדוּ עַתָּה יֹאכְלֵם חֹדֶשׁ אֶת חֶלְקֵיהֶם:
הושע ה ז

תוס' ר"י הזקן

רב יהודה היה ראש בפומבדיתא. נטר. המתין עד שיטול שלוחו של רב יהודה. בר שויסקל. דרך גנאי אמר. ור"ש פירש גרגרן אוכל צלי ואשכחן בפסחים [צו. א] ודילמא שויסקל עבדו, כלומר צלי.

לא תאכל: גירי וחרורי: מנלן אמר רב חסדא דאמר קרא [1]וכל הנבדל מטומאת גויי הארץ אליהם: ממזרי: מנלן דכתיב [2]וישמע סנבלט החרוני וטוביה העבד העמוני וכתיב [3]כי רבים ביהודה בעלי שבועה לו כי חתן הוא לשכניה בן ארח ויהוחנן בנו לקח את בת משלם בן ברכיה [4]קסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר[5] הניחא למ"ד הולד ממזר אלא למאן דאמר [6]הולד כשר מאי איכא למימר ותו ממאי דהוו ליה בני דילמא לא הוו ליה בני ותו ממאי דהכא הוו להו וסליקו דילמא התם הוו אלא מהכא [4]ואלה העולים מתל מלח תל חרשא כרוב אדון ואמר ולא יכלו להגיד בית אבותם וזרעם אם מישראל הם תל מלח אלו בני אדם שדומים מעשיהם למעשה סדום שנהפכה לתל מלח תל חרשא זה שקורא אבא ואמו משתקתו ולא יכלו להגיד בית אבותם וזרעם אם מישראל הם זה הוא אסופי שנאסף מן השוק כרוב אדון ואמר אמר רבי אבהו אמר אדון אני אמרתי יהיו ישראל לפני חשובים כברוב והם שמו עצמם כנמר איכא דאמרי אמר רבי אבהו אמר אדון אע"פ ששמו עצמם כנמר הן חשובים לפני ככרוב אמר רבה בר בר[6] חנה כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו מעלה עליו הכתוב כאילו חרשו לכל העולם כולו וזרעו מלח שנאמר ואלה העולים מתל מלח תל חרשא אמר רבה בר רב אדא אמר רב [5]כל הנושא אשה לשום ממון הויין לו בנים שאינן מהוגנים שנאמר [5]בה' בגדו כי בנים זרים ילדו ושמא תאמר ממון פלט תלמוד לומר עתה יאכלם חדש את חלקיהם ושמא תאמר חלקו ולא חלקה תלמוד לומר חלקיהם ושמא תאמר לזמן מרובה ת"ל חדש מאי משמע אמר רב נחמן בר יצחק חדש נכנס וחדש יצא וממונם אבד ואמר רבה בר רב אדא ואמרי לה אמר רבי סלא אמר רב המנונא [7]כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו אליהו כופתו והקב"ה רוצעו [8]ותנא על כולם אליהו כותב והקב"ה חותם אוי לו לפוסל את זרעו ולפוגם את משפחתו ולנושא אשה שאינה הוגנת לו[9] [א] אליהו כופתו והקב"ה רוצעו [10]וכל הפוסל פסול ואינו מדבר [ב] בשבחא לעולם ואמר שמואל [11]במומו פוסל ההוא גברא דמנהרדעא דעל לבי מטבחיא בפומבדיתא אמר להו הבו לי בישרא אמרו ליה נטר עד דשקיל לשמעיה דרב יהודה בר יחזקאל וניתיב לך אמר מאן יהודה בר שויסקאל דקדים לי דשקל מן קמאי אזלו אמרו ליה לרב יהודה[12] שמתיה אמרו רגיל דקרי אינשי עבדי אכריז עליה דעבדא הוא[13] אזל ההוא אזמניה לדינא לקמיה דרב נחמן אייתי פיתקא דהזמנא אזל רב יהודה לקמיה דרב הונא אמר ליה איזיל או לא איזיל אמר ליה [14]מיזל[15] לא מיבעי לך למיזל משום דגברא רבה את אלא משום יקרא דבי נשיאה קום זיל אתא אשכחיה דקעביד מעקה אמר ליה לא סבר לה מר להא דאמר רב הונא בר אידי אמר שמואל [16]כיון שנתמנה אדם פרנס על הצבור אסור בעשיית מלאכה בפני שלשה א"ל פורתא דגונדריתא הוא דקא עבידנא א"ל מי סניא מעקה דכתיב באורייתא או מחיצה דאמור רבנן א"ל [17]יתיב מר אקרפיטא א"ל ומי סני [18]ספסל דאמור רבנן או איצטבא דאמרי אינשי א"ל ליכול מר אתרוגגא אמר ליה הכי אמר שמואל כל האומר אתרוגגא תילתא ברמות רוחא או אתרוג כדקריוה רבנן או אתרוגא דאמרי אינשי אמר ליה לישתי מר אגבגא אמר ליה מי סני איספרגוס דקריוה רבנן או אגפך דאמרי אינשי אמר ליה תיתי [19]דונג תשקינן אמר ליה הכי אמר שמואל [20]אין משתמשים באשה קטנה היא בפירוש אמר שמואל [21]אין משתמשים באשה כלל בין גדולה בין קטנה נשדר ליה מר שלמא לילתא א"ל הכי [22]אמר שמואל [23]קול באשה ערוה אפשר ע"י שליח א"ל הכי אמר שמואל

אין